IN-NAĦLA

TA'

AGOSTINO LEVANZIN.

GAZZETTA TA' CULL ĠIMGĦA BIEX TGĦALLEM U TIDDEFENDI IL POPLU.

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Giebha żeŭġ dac li għaraf ħallat il ħelu ma'l meħtieġ.

64. **20 ta' NOVEMBRU 1909.** **IT-TIENI SENA**

FTEHIM.

Ħadd ma jista jissieħeb għal ankas minn sena; u jecc ma jgħarrafx lili, b'il mictub, għallankas ħmistax kabel, li ma fi ħsiebux ijġedded, ingħoddu bħala 'msieħeb għa's-sena ta' ŭara. Il ħlas, b'il kuddiem, hu: għal ta'l Belt, ta'l Furjana u ta' Ta's-Sliema ħames xelini f'is-sena u jista jsir b'is-it t xhur jeŭ b'it-tliet xhur; l-oħrajn ijħallsu, barra minn dan, il posta ucoll. Cull min jissieħeb issa jieħu l-eŭŭel sena b'xejn; min ijsieħbu jseħu "Maħbub ta' Gesù" b'xejn. In-"Naħla" u il "Maħbub ta' Gesù" jinbigħu għand il Fotografu VELLA u għand is-Sur ĠANNI CRITIEN, it-tnejn fi Strada Rjali ta'l Belt, fejn jista jsir il ħlas ta'l gazzetta ucoll. L-ittri għandhom jinbagħtu collha f'Ta's-Sliema, 12, Str: S. Vincenzo.

L-Industriji Maltin.

Ftit ġmiegħi ilu tħadditna fuk it-tnissil u it-trobbija ta'l gajdri u naħseb li ħafna fehmu li dina l-industrija tcun ta' gid cbir għalina. Illum irrid nitchellem magħcom minn industrija oħra li naħseb li jecc titnissel u ticber fostna tista tagħmlilna gid bla tarf. Dina hi l-industrija ta't-tabacc u li xi xaħrejn ilu staksieni fukha l-imsieħeb tagħna Nardu Ellul ta' Ħal Chircop u li jiena ma ŭiegibtux malajr għaliex jiena ma inħiex xcora u ħafna tŭiegib ijrid ħafna tchixxif u ħafna tkallib ta' cotba.

Dana Ellul chien staksieni jecc it-tabacc jistax jicber f'Malta u tistax minnu tinħolok industrija fostna. Jiena bdejt biex staksejt lil Avucat u Contin Caruana-Gatto billi f'il botanica ta'l pajjis hu ŭieħed m'il majjuri u billi chien President ta'l « Agraria » u għalhecc chien ħabrec chemm il darba biex ijġib il kuddiem l-industriji ta'l pajjis, u dana ŭiegibni li it-tabacc jista jicber bla tbatija cbira f'Malta u għarrafni li it-Tabib Ġanni Borg, ta' Sant'Anton, li hu ŭieħed m'il akŭa naturalisti li għandna u li il ħila tiegħu fl-Istorja Naturali hi magħrufa sa f'pajjisi oħra chien għamel studju fuk it-tabacc f'Malta u li chien irnexxa ħafna f'it-taħŭil tiegħu.

Jiena tchellimt ma't-Tabib Borg li hu ŭieħed m'il egħżeż ħbieb li għandi sa minn meta conna dejjem nokogħdu ħdejn xulxin fuk il banc ta'l Università u dana kalli li it-tabacc jicber tajjeb ħafna f'Malta u li il ħaġa li tfixchel ftit għal l-eŭŭel hi biss il conza tiegħu, iżda li f'dina ŭara ftit pacenzja u esperimenti nistgħu naslu ucoll, u ŭiegħidni li fuk it-tnissil ta't-tabacc f'Malta chellu jictibli articolu biex ingibu f'in-«Naħla» ħaġa li għadu ma għamillix billi iżżeŭŭeġ ftit xhur ilu u għalhecc moħħu ma chienx, b'ir-raġun collu, f'in-« Naħla » tiegħi. Iżda nitma li ma jdumx ma jiftacar f'il ŭiegħdatiegħu u li jictbilna xi ħaġa seŭŭa chf jaf hu fuk dan it-tabacc f'Malta, u għandi mitt sena billi il fehma u il chitba tiegħu jisŭeŭ mitklhom deheb. Il gimgħa l-oħra gie f'idejja ġurnal commerċjali taljan m'il aħjar u fih krajt li fi Skallija sar cumitat biex ijcattru it-tnissil ta't-tabacc f'dic il gżira billi ŭara l-istudji li għamlu ħafna professuri għappi sabu li it-tabacc jista jicber bla tbatija cbira fi Skallija u li jista jkankal ħafna gid f'dac il pajjis.

Għaldakstant ingħid jien ġa la darba it-tabacc jista jicber u jitcattar ġo Skallija għala ma jistax jitcattar ucoll f'Malta meta ma aħniex bogħod ħlief tefgħa ta' gebla? Dac collu li jicber fi Skallija jicber fostna u actarx b'actar benna; mela dac li jistgħu jagħmlu l-Iskallin f'pajjishom għala ma nagħmluhx aħna ucoll f'tagħna?

Il consum ta't-tabacc f'pajjisna għadu cbir ħafna u għalhecc nistgħu għallankas noħolku dic il qŭantità ta' tabacc li tinħtieġ għal pajjisna u dana m'hux biss ijħaddem ħafna nies iżda jżomm flusna ġo butna u m'hux l-eluf ta'l-liri li jintefku cull sena f'it-tipjip kiegħdin ijmorru biss f'but erba grieghi li ma humiex sudditi ingliżi u li għalhecc ma għandhom l-ebda dritt li jiġu jistagħneŭ f'Malta, f'colonja ingliża, bla ma jħallsu l-ebda ħaraġ!

Jecc tasseŭ il Gvern ijrid jincoraġġixxi l-industriji ta'l pajjis hemm bżonn li jagħmel ligijiet ħorox contra daŭc il trustieri collha li jiġu jarmaŭ fabbrichi f'pajjisna meta daŭna ma humiex sudditi ingliżi bħalna. Barra minn Malta ma jidħolx sigarrett jecc ma jcunx ta'l pajjis inchella jħallas taxxa tant karsa li int b'il fors ijcolloc takta kalbec biex ma jarġax ijfettillec iddaħħlu darb'oħra. Għalhecc l-industriji ta' pajjisi oħra jmorru il kuddiem, għalhecc in-neguzjanti ta' pajjisi oħra jistagħneŭ għaliex għandhom gvernijiet u ligijiet li jakbżu għali-

hom. Aħna ma nippretendux li il Gvern tagħna, ingliż, għandu jfixchel il prodotti ingliżi, le, għal daûc saħħa seba saħħiet iżda li jiġu erba grieghi u jistagħneû minn fuk pajjisna, balleċ daûna huma ħuejjeġ li ma jgerragħhom lankas l-akûa stoncu ta' ngħama.

Mela hemm bżonn li l-industrija ta't-tabacc taka collha f'idejn il maltin m'hux biss billi jaħdmuh huma iżda ucoll billi jicber haûn it-tabacc stess.

Imkar jecc ma nistgħux naslu li nibagħtu Barra nagħmlu dic il qûantità li tinħtieġ għal consum ta'l pajjis; għal lankas jecc ma nistgħux nigbdu f'butna flus il barranin bħal ma jagħmlu f'pajjisi oħra inżommu f'butna il flus li jinterku f'il consum ta'l pajjis u b'hecc incunu imxejna pass lejn dac il gid li cull min tasseû ijħobb lil dan il poplu jixtiek ħafna li jarah ûasal fih.

FRAC.

Il Cunsill ta'l Gvern sejjer jiftaħ fl-24 ta' dan ix-xahar f'is-sagħtejn u nofs ta' ûara nofs-inhar u għal ftuħ jista jidħol min ijrid bla biljett. Nitma li jcollna xi aħbar tajjba m'il Gvern fuk it-tisûija ta'l Costituzzjoni u li il Cunsiljeri il ġodda jmiddu għonkhom biex jaħdmu b'il ħeġġa collha għal gid ta'l poplu biex juruh li meta kiegħed it-tama tiegħu fihom ma għamel xejn ħażin.

★

IS-SAHHAR FALZUN.

Billi dana ir-romanz kiegħed jintgħoġob u jitfittex ħafna talbuni bosta li nistampah bħal ctieb. Chiecu naf li insib imsieħbin b'iż-żejjed biex ingib l-ispejjes, jiena nistampah b'il kalb collha u noħorġu faxxicoli ta' 48 faċċata cbar daks il « Maħbub ta' Gesù. » b'it-tipi ta'n-« Naħla, » fuk carta m'il aħjar u b'il copertina. Cull faxxicolu jcun ijkum **erba soldi biss.** Min jitħajjar jagħmilli pjacir li jgħarrafni biex jecc nara li hemm għadd ta' imsieħbin b'iż-żejjed nati bidu.

★

Il « Maħbub ta' Gesù » billi baka ftit copji u nixtiek actar naraħ jimxi nżżilt il prezz tiegħu XELIN u għalhecc nitma li ctieb sabiħ bħal dac u stampat hecc tajjeb jinħataf u il copji li baka jinbigħu f'kasir żmien.

★

Nhar it-Tnejn li għaddeû sar il ġuri ta' dac Ġużeppi Ellul m'il Ħamrun li f'it-tlieta ta' Aûûissu li għaddha spara fuk martu Ġulja u li għal xagħra u sufa ma ħallihiex minxura fl-art. Dana Ġużeppi hu bin Luċdu u għad għandu biss disgħa u għoxrin sena; martu Ġulja, meta chienet xebba Lanfranco, hi minn Ta's-Sliema u għadha fl-isbaħ ta' ħajjitha għaliex hi iżgħar minnu. Minn mindu iżżeûûġu daûna it-tnejn dejjem chien ijcollhom xi tleûûim billi Ġużeppi chien jiżdinga il granet sħaħ m'il ħanut li chellu ta'x-xorb u jkattagħhom f'il cażin jilgħab sa't-tlieta jeû l-erbgħa ta' f'il għodu. Dan l-aħħar sab raħu imfixchel ħafna billi chien Cordin fuk dejn commerċjali. Ġulja, mara b'il għakal, ta' darha, u ta'l ġabra billi xejn ma issemma akkal m'il isem tagħha chienet tûiddbu biex jakta dana il mishut vizzju u li jibża għa's-sold li jakla, iżda għad li katt ma għamlitlû xenati, Ġużè dejjem chien ijheddidha li joktolha. Lejliet li sar il cas dam ma ingabar id-dar ħafna u meta Ġulja staksietu fejn chien kallha li chien kiegħed jithaddet il cażin għaliex rieduh joħroġ lira għal banda. Ġulja kaltlu li chien għadu chif mietilhom tifel ftit granet kabel, li chienu jistenneû tarbija oħra, li lira chellhom fejn ijkiegħduha f'id-dar u li ma dehrilhiex li għandu jmur ijrejjakha lil Cażin. Ġużè ma kal xejn, għadab u rakad. F'il għodu Ġulja neûûlitlu il cafè u staksietu x'ijrid jiecol f'nofsinhar. Ġużè kallha « Int kiegħda taħseb f'nofs inhar? Min jaf incunux għadna ħajjin? » Ġulja marret taħsel f'il bitħa fejn ħuha Manûel li chien kiegħed jiżboħ il ksari. Ġużè mar il ħanut, gieb ir-revolver, daħal f'il camra ta's-sodda li għandha tieka li tati fuk il bitħa, issaccar minn geûûa, neħħa kasrija m'il ħoġor ta't-tieka u f'il ħin li lil martu kallha: « għin ruħec » fakkgħilha erba tiri sguri biex ma ingħidux sitta bħal ma kalet hi billi Ġulja kalet li raġa iccarġa, u ma lakathiex billi staħbiet taħt sigra ta'r-rummien li chien hemm u fuk iz-zocc tagħha laktet ûaħda m'il balal, balla oħra laktitha chemm chemm f'dahirha u ħarkitilha il-libsa u chien miraclu li ma ħallihiex mejjta f'l loc. Billi Manûel tefagħlu friscatur bl-ilma Ġużè gibidlu tir bla ma laktu ħareġ barra sab is-Surgent Zammit u gegħlu jarrestah hu stess.

L-Avucat intelligenti Frangiscu Buhaġar, għad li ried jitla ma ħajt imcaħħal, għamel difiża sabiħa, iżda ma chellu l-ebda raġuni tajjba biex ijsalva lil Ellul biha. L-Indirizz li għamel il President Carbone chien ta' ftit cliem iżda bih ûera ċar li Ellul spara biex joktol lil martu bla raġuni ta' xejn u li jecc ma katilhiex ma nakasx minnu billi tant immira tajjeb li sa lakatha f'dahirha u għalhecc il ġurati ħarġu unanimement contra il ħati u il Korti iccundannatu għal GHOXRIN SENA LAVORI FORZATI.

Daûna id-delitti bl-armi għal xejn b'xejn saru jiġru cull mument u għalhecc nitma li dina il condanna tati eżempju u li tûiddeb ucoll lil daûc il ħafna li jmorru jilagħbu cull ma jakilgħu f'il cażini li il logħob f'il ħabż u f'id-delitti jûassal il bniedem. Mischina martu u uliedu li ħallsu il-laħam bla ħtija ta' xejn billi kejsa armla u kejshom iltiema.

★

Billi f'il 21 u 22 ta' dana ix-xahar, f'il Parroċċa ta'l Ħamrun, sejjrin ijsiru suffraġji għal l-Erûieħ ta'r-Rosarjanti il fratelli u il consorelli huma mitluba li ma jonksux. L-offizzju jsir il Ħadd, f'it-3 ta' ûara nofs-inhar u il kuddiesa l-għada f'is-sitta. Ûara l-offizzju issir ucoll consulta.

★

Għarrfuni m'il Ħamrun li hemm ħafna tfal li ilhom jistenneû is-snin biex jidħlu l-iscola ta'l Gvern u li imħabba f'innukkas ta'l ûisa għadhom ma daħħluhomx. Min chiteb għandu raġun ucoll meta kal li għal Ħa'ż-Żabbar u għa'ż-Żejtun għamlu schejjel ġodda daks ħabs, iżda għal Ħamrun, li hu sobborg tant cbir u importanti, l-ischejjel huma żgħar ûisk. Dana jati raġun lil dac li kalet il « Gazzetta di Malta » igiħeri li kabel ma il Gvern jagħmel *obbligatorju* (b'il fors) it-tagħlim, għandu jcabbar il ûisa fl-ischejjel għaliex meta il poplu jrid jibgħat l-uliedu minn jeddu fl-ischejjel ma hemm l-ebda raġuni għala ûi-ħed għandu jgegħlu jagħmlu b'il fors. Mela nitma li il Cunsiljeri jaħsbu għal d'il praspura ħalli ulied il poplu jitgħallmu u ma jibkgħux actar f'id-dlam.

★

Minn mindu is-Sanità tagħna ûaħħlet f'rasha u f'ras cullħadd li id-deni li jaħchem f'Malta hu gejj m'il ħalib ta'l mogħża il ħsara li ûakgħet f'pajjisna hi bla tarf.

L-eŭŭelnett inkerdet ŭaħda m'il isbaħ industriji li chellna u li chienet tgħajjex eluf ta' nies; billi illum, nistgħu ingħidu, li għoddhom inkerdu il mogħoż collha, u f'lochom miexi il ħalib ta'l bottijiet u b'hecc kiegħdin jitħaxcnu bŭiet il barrani, u inkerdu il ġbejniet ta' Għaŭdex billi barra minn Malta ħadd ma jridhom billi kiegħdin jibżgħu minnhom.

Ħsara cbira oħra għal pajjis hi dic li gherrxu il frustieri li chienu jiġu jgħaddu ħafna xhur haŭn u jħallu ħafna ġid. F'il gazzetti ta' Barra ma takrax ħlief li cull minn jiġi f'Malta jitniġġes b'id-deni u għalhecc cullħadd jibka għaddejj dritt għal Cajr biex ijkatta ix-xitŭa hemm.

Issa chiecu dina il ħsara saret b'ir-raġun, igħifieri għaliex huma sguri li dana id-deni jinsab f'Malta biss u li il ħtija tiegħu hi il mogħża u il ħalib tagħha, chien ŭieħed ijgħid saħħa seba saħħiet għaliex il ġid ta'l poplu collu biex ma jimradx b'id-deni hu akŭa m'il ġid ta' daŭc li jbigħu il ħalib u il ġbejniet jeŭ minn ta' daŭc ta'l-lucandi jeŭ li jgħixu ma dŭar il passiġġieri.

Iżda ma hux hecc għaliex li dana id-deni ġejj m'il ħalib ta'l mogħża MA HIX HAG'A SGURA.

Jecc is-Sanità tagħna kalet hecc dac li kalet ŭakkgħuh tobba famużi ingliżi u fosthom il għaref Dr: Hadwen li chiteb chemm il darba fuk dina il ħaġa u li dan l-aħħar chiteb f'il *Contemporary Review*, li hu ŭaħda m'il akŭa gazzetti ta'd'dinja, articolu sabiħ ħafna li bih ŭakka dac li kalet is-Sanità tagħna b'id-Dr: Bruce magħha ucoll, u li faħħar u kaleb bl-ingliż articolu ta't-Tabib P.P. Agius li chien deher f'ir-*Risorgimento*.

Dana id-Dr: Hadwen ijrid ijgħid li id-deni ħachem kalb is-suldati meta ħalleŭhom imgħezzezin f'Sant Jermu u f'*barracks* kodma, u li nakas minn mindu bneŭlhom l-Imtarfa u Pembroke fejn għandhom arja u cumdità aħjar.

Bosta tobba oħra jgħidu li dana id-deni għandu x'jaksam ma'd-Drenaġġ ħażin li għandna u hemm min ijrid ijgħid li kabel ma sar id-Drenaġġ f'Malta dana id-deni ma chien għadu iffaċċa katt f'il ħin li il mogħoż chienu ilhom f'Malta eluf ta' snin kabel.

M'hux dan biss iżda hemm min ijrid ijgħid li f'is-Sanità tagħna għadhom ma jafux jagħmlu l-eżami seŭŭa biex jaraŭ jecc il mogħża hix tasseŭ marida b'dana id-deni jeŭ le. Haŭnhecc ijgħidu li l-*agglutinament* hu prova b'iż-żejjed biex jistgħu jiccundannaŭ mogħża li hi imniġġża b'd'il marda u cull meta jsibu fl-eżami dana l-*agglutinament* jiccundannaŭ il mogħża għa'x marida u tistà tniġġeż lil min jixrob il ħalib tagħha.

Iżda it-Tabib ingliż Eyre, li hu ŭieħed m'il membri l-actar importanti ta'l Commissjoni Reali li saret fl-1904 biex tistudja din l-affari, jisgurana li dana l *agglutinament* ma hux b'iż-żejjed biex ŭieħed jista jgħid li meta jsibuh il mogħża tcun marida għaliex kal li chemm il darba ŭara li sab l-*agglutinament*, meta eżamina seŭŭa id-demm ta' dic il mogħża ma sabx il *micrococcus melitensis* li hu il microbu ta' dana id-deni u li meta jsibu lilu nistgħu ngħidu sgur li hemm l-ingieża; f'il ħin li meta dan l-aħħar il Prof: T. Zammit mar f'il Congress ta'l Medicina ta' Milan kal li kalulu li l-*agglutinament* hu biż-żejjed.

Dana juri b'iċ-ċar li għalchemm ilhom jistudjaŭ għal għoxrin sena din il qŭistjoni tant importanti għadhom ma ŭaslu imchien f'is-sod sa biex ijcunu jafu x'inhi il vera caġun ta'd-deni jecc hux il mogħża jeŭ id-Drenaġġ jeŭ ħag'oħra u lankas fuk il veru eżami chif għandu jsir biex ijcunu jistgħu jgħidu f'is-sod meta hemm l-ingieża jeŭ le. Dana ma hux seŭŭa li ħalleŭ ijgħaddi dana iż-żmien collu bla ma katgħu ħesrem dina il qŭestjoni u li fuk fehmiet li jistgħu jakgħu, għaliex mibnija fuk it-tafal, is-Sanità bniet il fehma tagħha u b'hecc kerdet il mogħoż tagħna u gherrxet il frustieri minn pajjisna.

Hemm bżonn mela li m'il actar fis li jista jcun, kabel l-affarijiet jegħirku agħar, li issir, bħal ma kalet il *Gazzetta di Malta*, Cummissjoni oħra seŭŭa ħalli dina il qŭistjoni tant ta' ħtieġa cbira tinkata darba għal dejjem u biex jecc dina il Cummissjoni ma tasalx f'il fehma tagħha fejn ŭaslet is-Sanità tagħna jaraŭ chif ijseŭŭu il biċċa m'il actar fis li jistgħu ħalli daŭc collha li jgħixu m'il mogħoż jeŭ minn ħalibhom ma jcomplux jiftakru u ħalli ŭieħed jippersŭadi il passiġġieri li ma haŭn l-ebda periclu billi jiġu f'Malta u b'hecc il pajjis jarfa ftit rasu u ma jcomplix jinstaram actar milli hu b'il kgħad cbir u icreħ li haŭn.

★

Jecc hemm xi ġuvnott minn Ta's-Sliema, li jaf bl-ingliż u b'it-taljan u jrid jidħol scrivan B'IL FLAS, ijchellimni.

★

Aħbarijiet ta' Barra.

F'Oruru, f'il Bolivja, tar fl-arja depositu ta'd-dinamite li għamel ħsara cbira ŭisk. S'issa sabu ma'l ħamsin mejjet.

F'Brooklyn, fl-America, kabdet fabbrica ta'ċ-cellulojde u bakgħu għaxra mejjtin.

F'Kingston sar riefnu cbir ŭisk li għamel ħsarat cbar.

F'Cairo, belt fl-America, ŭieħed isŭed żeblaħ u katel xebba bajda. Xi għaxar t'elef ruħ, il biċċa il cbira nisa, għamlu għalieh, għallkuh, għamluh għarbiel b'il balal, kattgħugħ bċejjeċ u ŭara ħarkuh fost l-għajjat ta' cullħadd.

Madame Steinheil giet illiberata fost tfakkiegħ cbir ta' idejn. Il gurati damu jaħsbuha għal sagħtejn u nofs sħaħ u ħadu parir tliet darbiet minn għand l-Imħallef. Madame Steinheil malli semgħet li giet illiberata ŭara sena u nofs torturi u taktiegħ il kalb, tatha għaxŭa u inxteħtet minn tulha.

Fi Spring Valley, fl-America, erba mitt ruħ bakgħu midfuna f'miniera.

Il Vapur Onda ħabat ma'l uapur *Lasayne* ta'l «Messaggierie» u dana baka nieżel. L-*Onda* salvat xi sittin ruħ. Għerku ma'l mija u minn daŭc li salvaŭ bosta minnhom huma imħassrin billi daru għalihom il clieb il-baħar.

Fl-Albanija il poplu kiegħed jirvella billi żiedulu it-taxxi u ŭisk jibżgħu li dana it-tixŭix jispiċċa ħażin.

Is-suffragisti Ingliżi igħifieri daŭc in-nisa li jridu jcollhom il vot bħal l-irgiel, ma jridux jokogħdu bi qŭiethom kabel ma jakilgħu dac li jixtieku. Da'l granet x'ħin il Lord Mayor chien kiegħed fi pranzu u kam biex jagħmel brindisi għa'r-Re Edŭardu billi inzertat il festa tiegħu, tnejn minn daŭn is-suffragetti xeħtu il ħaġar għa't-tieka ta' fejn chien hemm kiegħed jitchellem il Lord Mayor u għamlu ħsara cbira. Ŭeħlu xahar *lavori forzati* cull ŭieħed.

F'il Persja ŭcoll hemm tixŭix cbir u sar ħafna ċarċir ta' demm. D'il ħabta id-dinja ma natx xi gralha; cullħadd nafar.

F'Vancouver habtet ferrovija elettrica u bakgħu mejjtin tmintax ir-ruħ u erbgħa bakgħu midruba.

GHA'N-NISA

Xi dakkiet uliedcom ijcunu mitmugħa ħafna u ma jcun jonkoshom xejn, u frattant taraŭhom jisfaru, ijmorru l-ura minn ġurnata għal l-oħra sa jimirdu u xi dakkiet ijmutu ucoll. Tafu b'hiex? *Tcunu kiegħdin toktluhom b'il ġuħ.*

Nistħajjilcom tistaksuni: « Chif nistgħu noktluhom b'il ġuħ jecc uliedna ma jonkoshom xejn: jecc kiegħdin ŭarajhom b'seba għajnejn u li jecc imkar jitolbu ħalib-it-tajr arana naraŭ x'nagħmlu biex natuhulhom? » Iva, għaliex il bniedem ma jecolx dac collu li jitfa ġo l-istoncu tiegħu iżda biss dac li jsir biċċa minn gismu; dac li jibka għaddejj m'hux biss li ma jsostnix iżda ŭisk drabi jagħmel ħsara. Għaldakstant hemm bżonn li tokogħdu attenti li l-ichel li tatu l-uliedcom ijcun dac l-ichel li jinħtieġu u li jibnilhom gisimhom. Mela ma hux b'iż-żejjed li titimgħu l-uliedcom iżda hemm bżonn li titimgħuhom seŭŭa.

Biex tcunu kiegħdin titimgħu l-uliedcom seŭŭa hemm bżonn li tatuhom laħam m'il ankas. L-istoncu ta'ż-żgħar jegħja malajr biex ijsajjar il-laħam u għalhecc ijħallih għaddejj mit-luf għad li intom taħsbu li dac collu li dabal minn ħalkhom ħa sehem biex jibni gisimhom.

Atu l'it-tfal ħalib chemm tistgħu għaliex f'il ħalib hemm dac collu li hu meħtieġ biex jinbena il gisem ta't-tfal. Ħarsu lejn in-Natura biex taraŭ liema ichel ħejjiet għa't-tfal u imxu fukha. Il għasel, imkar isŭed, fuk il ħobż hu sustanzjus ŭisk ucoll. U trekkux għal butir u jecc taraŭh għali idraŭ atu l'it-tfal il ħobż b'ix-xaħam fuku. Itimgħuhom ħxejjex chemm tistgħu u l-aħjar bħala soppa. Atuhom soppa ta'l piżelli, b'il ful, ta'l *barley*, b'ir-ross, cunserva ta'l frott u frott misjur f'il forn. Il għatz hu tajjeb ŭisk ucoll u jibni il gisem daks il-laħam jecc m'hux actar. Mela biex tcunu kiegħdin titimgħu seŭŭa l-uliedcom ma hemm bżonn ta' xejn li iżżokkuhom b'il pernici jeŭ b'il bciecen, iżda meta tatuhom platt għatz, b'il ħaxix miegħu, tcunu sostnejtuhom daks li chiecu chielu tigieġa.

Jecc tridu imbagħad li uliedcom jitilgħu b'saħħithom la ittuhom katt xorb, cafè jeŭ te: daŭna ħsara cbira jagħmlu u m'hux gid.

Il *calce* u il *potassa* huma meħtieġa ħafna għa't-tfal biex jibnulhom għadamhom. Daŭna jinsabu f'il ħalib, f'il ful u f'il ħxejjex. Tabib għaref tedesc kal li il ħalib fih actar *calce* m'il *acqua di calce* li nixtru minn għand l-ispiżżjar stess; u id-Dr: Cheadle, imfaħħar għal mardijiet ta't-tfal, jirraccomanda ħafna il ħalib billi jgħid *« li hu emulsjoni b'ħafna grass fiha. »* Tatuhom x'tatuhom għal l-ichel kisu li il bażi ta' collox ijcun il ħalib jecc tridu taraŭhom jicbru donnom għoġliet.

Il bajd hu tajjeb ħafna ucoll u xi biċċa cicculata fina ma tagħmilx ħlief gid. Iżda jecc tridu li l-ichel jagħmel gid l'it-tfal kisu li tħalluhom chemm tistgħu jitbagħirdu għal l-arja u jecc jista jcun f'xatt il baħar. Ħalluhom jilagħbu, jakbżu, ijgħajjtu, jissakru għaliex dac collu jsibuh f'ħajjithom. La tibdgħux minn ċoconhom tagħilkuhom fl-ischejjel u tridu tagħmluhom ħafna San Tumasijiet. L-eŭŭel is-saħħa u imbagħad il għerf. Meta jibdgħu jmorru l-iscola ta' sitta jeŭ seba snin hu b'iż-żejjed u jecc ijcunu nervużi u taraŭhom ijsiru bżieżak u gelledin l-iscola tcun kiegħda tagħmillhom ħsara u m'hux gid. L-indafa imbagħad tcompli ma't-tnejn l-oħra biex taticom tfal b'saħħithom.

Mela ichel li jgħodd għal l-istoncu tagħhom u logħob fl-arja tajjba u indafa chemm tistgħu u iżnu l-uliedcom biex taraŭ li kiegħdin ijżidu dejjem f'il pis. Jecc taraŭ li dac li għedtilcom ma hux b'iż-żejjed u jibkgħu sfajjrin u xipli atuhom ftit żejt il ħut u jecc ma jriduhx ŭaħdu atuhom ftit fliexchen «CREAM EMULSION OF COD LIVER OIL» ta' Burgoyne bl'Ipofosfiti u jecc it-tfal ijcollhom fkir demmhom jecc iżżidulhom nofs cuċċarina CHEMICAL FOOD taraŭ chif ijcunilhom ta' gid cbir għalihom. U fuk collox kejsu li jorkdu ħafna u ħafna għaliex it-tfal actar ma jorkdu f'il fond actar ijcunu b'saħħithom.

Agħmlu mela, ja ommijiet, l-eżami ta'l coxjenza u kejsu li ma toktlux intom stess b'il mod il mod l-uliedcom.

***

Meta taraŭ it-tfal inqŭieti u jingħu ara jecc ijcunux b'il għatx; u l-actar meta jcunu jtellgħu għaliex f'd'il ħabta jcollhom actar għatx u l-ilma li tatuhom jiffriscalhom ħniechom li jcunu minfuħa u jkiegħidhom qŭieti.

***

Jecc it-tfal ma jcunux fiha la iddaħħluhomx f'il banju iżda aħsluhom bi sponża fina biċċa, biċċa.

***

F'ix-xitŭa la tibżax toħroġ it-tfal għal passiġġata, iżda libbishom tajjeb u oħrogħom; biss kabel joħorġu saħħnuhom tajjeb għaliex jecc ijcunu bierdin actar jieħdu rieħ malajr.

Għallmuhom ucoll li meta joħorġu f il csieħ ma jieħdux innifs minn ħalkhom iżda minn imnifsejhom ħalli ma jchessħux il pulmuni f'dakka. Chiecu cull min ijcun sħun fi cnisja, teatru, ħanut jeŭ x'naf jien jokgħod attent li malli joħroġ barra f'il chesħa f loc jibda jitħaddet jagħlak ħalku u jigbed in-nifs biss mn'imnifsejh, chiecu chienu jiffrancaŭ irŭieħhom ħafna irjieħ u ħafna bronchitijiet. U biex ma jieħdux irjieħ darrŭhom minn tfulithom jingħarcu tajjeb b'xugaman imfeltel ħalli jsaħħnu il gilda.

***

Kejsu li ma tħallu katt l-uliedcom joħorġu f'il bart b'riġlejhom barra, iżda icsuhomilhom b'il calzetti sa fuk. Kejsu li f'il kiegħ ta'ż-żarbun tħoccu ftit xama jeŭ xaħam biex l-umdu ma jgħaddix għal riġlejhom.

***

Cull tant tuhom xi porga u l-aħjar ftit żejt ta'r-riġnu frisca biex tmixxilhom l-imbarazz li jcollhom. Iżda tgħiduli li ma jriduhx għax fih togħma ħażina. Agħmlu hecc: ħudu għal nofs ukija żejt, nofs ukija glicerina pura, kiegħduha ġo meħries u f'il ħin li taħdmuha b'il-lida żidu iż-żejt ftit ftit sa ijsir collox bħal ġlatina li la jcun fiha rieħa u lankas togħma ta' żejt ir-riġnu ijżed. Jecc daŭc li jitmeżmżu iż-żejt ta'r-riġnu jippruvaŭ dan li għedtilcom jistgħu jibkgħu sguri li jieħduh bla tbatija ta' xejn.

LUCIJA LEVANZIN INGLOTT.

Il Malti għal Maltin.

Dolf—loc fejn l-ilma jkattar dejjem, u minn hecc ħadet l-isem is-siġra ta'l platanu li dejjem tkattar il gomma. Dic il parti ta'l Belt li taħbat kuddiem il Forti Manoel ijgħidulha « Ta' Dolf » jeŭ għax fl-antic chien hemm xi siġra ta'l platanu jeŭ għaliex chien hemm xi kattara.

Dokkajs—general, condottier; għalhecc **dokkajsa** hi ir-regina ta'n-naħal għaliex tmixxihom hi.

Dorbies—ljun.

Driegħ-in-nagħġa—is-sider: il beżżula.

Midŭa—loc fejn iddeŭŭi, dac li illum ingħidulu «berġa.»

Efien—it-tiben irkiek li jaka meta jidirsu.

Efgħa u m'hux « lifgħa. » « Iddaħħalx l-efgħa f 'commtoc;» bħal ma ingħidu ħażin « id il-lemenija » għandna ingħidu « il jemenija; » « il jemin » u m'hux « il lemin. »

Egħnelli—conna miftiegħmin. « Egħnelli chellu jigi, chellu jicteb. »

Għadu erħi—tari bħal l-erħa (il vitella); għadu jarda.

Fejda—utli. « Cliem ta' fejda »—li fih x'tomgħod. «Fejda żgħira fi cliem bosta »—b'il cliem ŭisk ma tasal imchien.

Faħal—stallun. « Donnoc faħal » ingħidu lil dac li jcun imgissem u b'saħħtu iżda ma jisŭa għal xejn.

Facar—ricordju, tifchira. « Sejjer inżommu b'facar tiegħec.»

Falca—staffa. « Issa ħej la għandu sieku f 'il falca, jista jokmos. »

Fanfri—drapp imnakkax bħal ma il *bordi* hu drapp irrigat

Fagħal—xogħol, affari. Insibuha f 'proverbju antic: «Okgħod kgħadec, ara darec, ħares saħħtec, u għamel fagħlec.»

Tifkad—teżamina, tesplora, tara b'ir-rekka collha. « Fakad il għases » spezzjonahom. « Nansen mar jifkad il Pol » jesplora. « Il Fkad » fl-antic chien dac l-impjegat li chien ijgħasses u jieħu ħsieb x'jagħmlu il għases ta't-torrijiet u ta'x-xtut; u tfisser ucoll « Ingħiżitur. »

Tiftakad f 'is-sodda » jfisser meta ŭieħed jokgħod ftit jixxaħxaħ f 'is-sodda kabel ma jkum, bħal ma ta'r-raħal ijħallu il ħobż jiftakad kabel ma jdaħħluh f 'il forn.

Fakmi—dac li ma jakbelx ma' ieħor; illum min għandu snienu imkabbżin il barra, għaliex ma jcunux jakblu fuk xulxin.

Faksi—min ijcollu xagħru ħamrani. « Għal faksi xejn la tistaksi » għaliex ijgħidu li collha chemm huma rashom jiebsa, stinati.

« Dac għadma ta'l **faraboj** » xħiħ, jaf għal tiegħu, li ma tista minnu tisloħ xejn bħal ma m'il għadma ta'l faraboj ma tistax tieħu laħam.

Farruġ—serduk żgħir meta jcun sejjer jibda jidden.

Tofroc—izzappap. « Il chelb beda jofroc għa'x ritsuh. »

« Raba ta' **fard għalla** »—li ma jatix ħlief frott ŭieħed.

« Aħŭa **fardsiek** » igifieri daŭc li jcunu minn omm jeŭ missier ŭieħed; jecc l-omm tarġa tiżżeŭŭeġ it-tfal ta'l eŭŭel ragel ma ta't-tieni huma fardsiek.

« Chien għadu **fardsaff** »—b'siek ŭaħda fl-art u l-oħra fuk iż-żiemel (meta jircheb).

Farda—dic il biċċa drapp li jagħmlu fuk iż-żiemel biex ijgħattuh meta ma jcollux is-sarġ fuk daħru.

(*Jissocta.*)

TLAKKIT.

Scond il Bibbja Naomi, bint Enoch, chellha tliet mija u tmienin sena meta iżżeŭŭġet. Għaldakstant daŭc il ħafna xebbiet li bdeŭ jitbielu u għadhom ma kalgħux ragel jistgħu jistabru ftit ieħor kabel ma jaktgħu jieshom għal collox.

Fl-America in-nisa jistgħu jservu ta' ġurati. Dan l-aħħar f-Los Angeles is-Sinjura Johanna Engleman serviet bħala ġurat, u ŭara li spiċċa il ġuri il prim-ġurat faħħarha ħafna billi kal li għinithom ħafna b'il pariri tagħha sa taŭ il verdett.

F'Londra, f 'it-teatri biss hemm impjegati ma't-tnax il elf ruħ.

F'iz-Zecca ta' Londra minn cull xelin li joħroġ jibka tliet soldi kliegħ; minn fuk cull tunullata soldi jibkgħu tliet mija u tnejn u tmienin lira kliegħ.

Il Prim Ministru Ingliż li l-actar dam chien Lord Robert Walpole (ma'l ŭieħed u għoxrin sena); lankas ŭieħed chien l-Earl of Bath għaliex dam jumejn biss.

Il famus letterat Frederic Harrison li laħħak tmienja u sebgħin sena u għadu fuk tiegħu donnu farfett meta stakseŭh chif ijgħix biex jibka b'saħħtu hecc ŭiegeb: «La tpejjpux, la tixorbux spiriti, kumu minn fuk il mejda bla ma tintleu iżżejjed, imxu sagħtejn cull jum u orkdu sebgħa; u fuk collox cunu cuntenti u xebgħana b'dac li Alla għogbu jipprovdilcom.» U naħseb li għandu raġun biex ijbiegħ.

Omm l-Imperatur ta'r-Russja u il Contissa ta' Parigi (li tigi omm ir-Regina ta'l Portugall) ijpejjpu is-sigarri!

F'Cicago, fl-America, żeŭġ chimici sabu, ŭara ħafna studju, il mod li bih jagħmlu l-ispirtu m'is-serratura u m'iċ-ċana; u l-ispirtu li jieħdu gie imfaħħar ŭisk għal qŭalità tajjba tiegħu. Il Germanja kiegħda fuk il bastimenti iddaħħal l-użu ta'l ispirtu f 'loc il faħam għax sabet li tmur aħjar.

U dina hi invenzjoni sabiħa u ta' ħtieġa cbira ŭisk għaliex il faħam fl-aħħar jispiċċa billi il minjieri li jafu bihom ma jistgħux ijlaħħku għal cullħadd u għal ħafna snin, iżda b'dina l-invenzjoni sa chemm hemm siġar hemm l-injam u sa chemm hemm l-injam hemm l-ispirtu biex ijmixxi il vapuri-ta'l-art, il frejgati, l-aŭtomobili, il macni u x'naf jien.

U biex l-injam ijsir spirtu xejn taħsbu li hi xi ħaġa tkila u li trid spejjes jeŭ xi għerf cbar. Is-serratura jagħilkuha fi sħana u taħt pressjoni cbira ma acidu u għalhecc is-serratura titbiddel fi glucosju (zoccor). Dana il glucosju meta jiddistillaŭh jati spirtu ifjen minn dac li jittieħed m'il kamħ jeŭ m'ixxħir għaliex ma ijcollu katt imħallat miegħu « fusel-oil. »

Ŭara calcoli li saru sabu li bejn serratura, ċana, lakx u x'naf jien f 'cull pajjis jintremeŭ għa'n-nar cull sena, ŭisk actar minn dac li jinħtieġ biex ijsir l-ispirtu collu ta' dac il pajjis; u għalhecc dana l-ispirtu tant safi jista jcun jinbiegħ b'irħis ħafna ucoll. U billi illum biex jagħmlu l-ispirtu jaħlu ħafna kamħ u xgħir, meta l-ispirtu jsir m'il-injam jorħos il kamħ u il ħobs ucoll.

Tasseŭ li hi invenzjoni sabiħa!

Is-Sultan Edŭardu ta'l Inghilterra hu il bniedem li l-actar f'id-dinja għandu assicurazzjoni cbira fuk ħajjtu.

F'Venezja hemm fabbrica li kiegħda tagħmel cpiepel ta'l ħġieġ. Daŭna huma ħfief u jlekku bħal ħarir u huma tajjbin ŭisk f 'ix-xitŭa għaliex ma jżommux ilma.

Jecc tieħu tliet ħaddiefieriet ta'l istess ħxuna, dic ta'd-deheb tiflaħ 150 libbra; ta'r-ram 302 u ta'l ħadid 549 libbra.

Is-salarju ta'l Flotta Ingliża jlaħħak ma's-seba miljuni liri sterlini f'is-sena!

Pusskorin, f'San Pietruburgu, irnexxielu joħrog ŭarda seŭda.

Da'ż-żmien cullħadd kiegħed jitlef moħħu biex jagħmel ġabra ta' xi ħaġa; hemm min jiġbor il bolli, il cartolini, il qŭadri, il cotba rari u x'naf jien. Id-Duca ta' Connaught aktgħu x'ġabra famusa għandu? Ta' pipi. U ir-Regina Vittorja? Ta' żraben jeŭ papuċċi milbusa minn slaten oħra jeŭ nies famusi. U ir-Re Edŭardu? Ta'l bsaten.

Attila, Cromwell, Federicu it-Tieni, Napuljun, Gambetta, Thiers, Cristu, San Paŭl, Rafaello, Michel Angelo, Tizjanu, Leonardu da Vinci, Menzel, Wagner, Handel, Bach, Haydn, Mozart, Beethoven, Schumann, Schubert, Brahms, Dante, Orazju, Petrarca, Boccaccio, Tasso, Victor Hugo, Heine, Cervantes, Rousseau, Spinoza, Newton, Leibnitz, Schopenhauer, Hegel, Humbolt, Ranke u Mommsen li huma fost l-egħref nies ta'd-dinja chienu collha kosra.

F'iċ-Ċina jagħmlu tabacc ta'l imnieħer tant fin li jkum mitejn elf lira il-libbra.

Metschnikoff, il għaref tabib li laħak f'loc Pasteur, kal li il bniedem ma jgħixx ħajja twila imħabba f'il ħafna microbi li jitrabbeŭ f'imsarnu u li jġibulu ħafna mardijiet. Ŭara ħafna studju sab li il ħalib kares jokto' daŭna il microbi ħżiena billi jrabbi microbi oħrajn li jekirdu il ħżiena. Għaldakstant barra minn Malta miexjin ħafna certi cicculatini li fihom il microbi tajjba biex meta jidħlu fl-imsaren jekirdu il ħziena. J'Alla jirnexxu!

F'il Gżira Samoa hemm f'cull raħal tagħha «*faletale*» igifieri lucanda fejn cull strangier li jmur f'dic il gżira jigi imrakkad u mitmugħ **b'xejn.** Fi Klingenberg belt żgħira f'il Bavarja, jatu ucoll lill fkar fejn jorkdu u x'jieclu b'xejn u fl-aħħar ta's-sena jatuhom ucoll pudina cbira cull ŭieħed. Dina il belt hi għanja ŭisk billi m'hux biss m'il gid li jidħol fiha jitħallsu l-ispejjes collha ta'l pajjis iżda jibka somma cbira żejjda li tintgħata carità. F'd'il belt ma hemm l-ebda taxxa għaliex ma hemmx bżonn jagħmluhom. F'Orb, belt fl-Austrija, hemm ucoll lucandi fejn jista ŭieħed jorkod u jiecol b'xejn. Bosta ferroviji f'ir-Russja jatu jiecol b'xejn lil min jivvjaġġa fukhom, u f'San Pietroburgu hemm lucanda fejn jalloġġaŭhom b'xejn. Fl Istati Uniti hemm vapuri-ta'l-art li jatu b'xejn fjuri lil passiġġieri. F'Godstone, f'Norwich, f'Rochester u f'Coleshill, fl-Ingilterra issir ucoll carità cbira ma'l fkar.

Fi Slopton jidfnu bla spejjes. Il Gvern ta'l Indja jati b'xejn jeŭ jbiegħ bi prezz baxx ħafna il chinina biex ijcunu jistgħu jiccuraŭ irŭieħhom il fkar.

CRONOLOGIJA TA' MALTA.

NOVEMBRU.

22—1769. Saret l-Università ta'l Istudji.

23—1566. Miet l-Iskof Fra Duminc Cubelles.

24—1343. Tempesta bi ħsara cbira.

25—1662. Sar l-Oratorju ta' S. Flippu ta'l Isla.

26—1817. Burraxca kaŭŭija b'il grigal.

27—1391. Is-Sultan Alfonsu ta xi privileġġi lill Maltin

28—1826. Miet il Gvernatur Hastings f'Napli dac li hemm monument għalih fuk Hastings.

IS-SAĦĦAR FALZUN.

(*Jissocta minn numru ta' kabel.*)

VII.

L-IMĦABBA TA'L IRSIR.

Ŭara li ma tul dac il-lejl kalil collu ix-xita chienet niżlet sieka bħal ċagħak, l-ajru safa, u minn ŭara erba sħajbiet bojod, bojod feġġet ix-xemx biex ittaffi ftit il bard kieraħ ta' dic ix-xitŭa. Ma tul it-torok l-ilma ta'l ħamla chien għadu jgħelgħel u jbokbok; u għad li l-art chienet nadifa tazza, għadajjar cbar chienu jfixcluc f'il mixi billi il mogħdijiet dac iż-żmien ma chienux imbattma tajjeb u billi il ŭied li niżel minnhom compla ħarbathom seŭŭa.

Ħamid billi chellu fuku dic il cabozza miblula għasra b'ittixriba ta' b'il-lejl ħassu jistaħja b'daŭc ir-raġġi fietlin li ixxemx teigħitlu fuku; u issa jħocc ma ħajt minn haŭn u issa jgħaddi kabż-ħadid għadira minn hemm karreb lejn Birchircara jeŭ *Bir Ċarċara* bħal ma chienu jsejjħulha f'dac iż-żmien imħabba f'il bir li chien ijċarċar l-ilma dejjem fl-inħaŭi ta' fejn illum hu il Ŭied. Laħak fuk Ta'l Għargħar hecc imsejjaħ għall ħafna siġar ta'l għargħar (ġnibru) li chien hemm u fejn chienet il kalba ta'r-raħal għad li ŭara imħabba f'it-Toroc il Carcarisi tgħerrxu minn hemm u niżlu actar għa'r-rdoss fejn jinsab ir-raħal illum; għaliex Birchircara hu ŭieħed m'il actar irħula kodma li għandna u għalhecc chien dejjem b'il għlied ma'n-Naxxar fuk min għandu jimxi ŭara f'il processjoni ta' S. Ghirgor, u daŭna il pichi u daŭna ix-xenati cotru u chibru tant li l-Iskof biex ijrakkad dac it-tixŭix chien ried li f'sena timxi ŭara ta' Birchircara u f'is-sena ta' ŭara timxi dic ta'n-Naxxar. Il Captan ta'l Armi li chien ijriegi Birchircara fettillu ucoll li jrid jimxi ŭara il Captan ta'l Virga ta'l Imdina iżda il Grammastru ma dakkitlux u ma ħallihielux tgħaddi chif riedha.

Ħamid billi ma felaħx ijżomm b'ir-reżħa daħal jieħu bexxa imbit f'ħanut żgħir daks tokba li chien hemm f'il kabda, iżda li chien imsemmi għaliex chellu katra imbit li tagħkad fuk id-difrejn billi chien jagħmlu hu stess m'id-dŭieli li chellu miżrugħa krib Ŭied Balluta li f'dac iż-żmien chien l-actar imbit imfaħħar ma' Malta collha chif iddur.

Iżda għad li l-ajru chien safa għal collox il burraxca f'kalb Ħamid chienet ħraxet u killet iżjed. Minn naħħa il ŭaħda la ŭiegħed lil sidtu Carmena li għandu jakdiha chif xtieket ma riedx jonkosha jeŭ jidħak biha għaliex il kima u il gibda cbar li chellu lejha ma chienux ijħalluh jaħsbu biss. Iżda minn naħħa l-oħra ma tantx chienet iddokklu li hu stess ijmur ijgib lil dac il misħut Cavalier biex jieħu taħt idejh lil Carmena, li issa chienet saret għalieh xi ħaġa għażiża, xi ħaġa li meta chien jisma biss min ijsemmiha chienet takbdu rogħda cbira f'ircopptejh. Chif joħrog minn din il bixla collha? Dan kagħad jaħseb x'ħin beda jsiff, bokka cull tant, dic it-tazza imbit li chellu kuddiemu. Xorobha u chien għadu ma katax x'jibda jagħmel;--gieb oħra. L-imbit beda jfaŭŭarlu moħħu b'ħafna ħsiebijiet ħżiena, u fl-aħħar ŭieħed minnhom rebaħ: kal, bejnu u bejn ruħu, li għandu jgħid lil Cavalier li Carmena kiegħda f'id-dar ta' San Paŭl-ta't-Tarġa, ijgegħlu jmur hemm ijfittixha u chif jidħol geŭŭa jonxru minn tulu bl-istallet li taħ hu stess u jidfnu fejn Petrozz, u sgur li ħadd ma chien ijŭaħħal f'mitt sena fih u chien jeħel b'il kantar collu Ambroġ Falzun u Carmena chienet tibka taħt idejh, ijżiegħel biha chemm jflaħ u, min jaf? chienet actarx tħobb lilu. Ħabat sejjer jinbxu

ħsieb icreħ ħafna, li jgħid lil Carmena li il Cavalier, dac il-lejl li geji chellu jistenniha f'id-dar ta' San Paŭl-ta't-Targa, jieħodha hemm, u chif tcun ŭieħidha miegħu juriha chemm ijħobbha, jitlobha b'il ħniena, għa'r-rcopptejh, li tħobbu, jgħannakha, jbusha chemm jiflaħ u jecc titfantas u tgħidlu le imkar ijmur jakbeż minn x'imchien; iżda intebaħ minnufiħ li l-imbit chien kiegħed ijsefsiflu ħŭejjeġ coroħ ħafna f'moħħu, u għalhecc ħallas lil ta'l ħanut u ħaffef sakajh lejn xatt il Marsa fejn dgħajjsa li chien hemm ŭasslitu ċaklem, ċaklem kuddiem il Cnisja ta' San Laŭrenz. Niżżel il barnus chemm sata fuk għajnejh biex ma jagħirfuhx u, kalbu tħabbat sitta-sitta li ma jħabbatx ŭiċċu ma' dac il fergħun ta' Ambroġ, ħaffef bħal ghilpa lejn id-dar ta'l Cavalier billi katt ma għaddielu minn rasu li dan baka jgħaddi il-lejl għand De Goutre, l-Isla.

Fetħitlu Ŭenza u kaltlu li il Cavalier chien għadu ma dehirx m'il għaxja ta' kabel u f'il ħin li gibditu f'rocna kagħdu jpecilku fuk dac is-saħta ta' Cavalier u Ŭenza bdiet iddomm, bħal żibeġ ta' curuna, ŭaħda ŭara l-oħra billi chienet tafhom fuk ponot subgħajha, il praspar coroħ tiegħu collha. Ŭara ŭiddbet, għal darba, tnejn lil Hamid li ma jmurx ix-xitan ijberrinlu li jżerżak xi chelma milli tarrfitlu għaliex sgur li il Cavalier chien ijsensilha minn għonka bla ma jtiha żmien biss tgħid ajma, daħħlitu f'camritha u dafritu seŭŭa bl-ichel li chien fadal minn f'il għaxija. Hamid fetaħ għajnejh u għal cull ħaġa li bdiet treŭŭillu kuddiemu chien ijroddilha il ħajr u jtaptpilha fuk spallitha. « F'ħajjietec, Ŭenz, ma haŭnx għalic; chelli ġuħ clubi, ta' ngħama, b'da'l bard li nieżel... u il bieraħ, b'il għali u it-taħbit, ma niżżiltx farca li hi farca fl-istoncu tiegħi... Alla jroddulec; » u kam biex ijbeŭŭeġ il barra. Ŭenza, għad li chienet imfarfra seŭŭa actar minnu, chienet ingibdet ġmielha lejn dac ix-xifajc ta' Hamid li chellu demmu ħelu daks il cannamieli u par għajnejn li jsaħħruc u, għalhecc ħarget minn taħt is-sodda flixcun imbit minn dac it-tajjeb li chien jixrob il Cavalier meta chien ijcollu xi żjara u riedet tatihulu b'il fors f'idejh biex ijleghilgu. Hamid ma riedx għa'x kallha li hu ucoll kalbu mimlija għal De Saqueville u ma riedx li jgħidlu xi chelma ħorra u jiftilha miegħu. Raġa taptpilha fuk spallitha, raddilha is-sliem u beŭŭeġ il barra bħal żiffa rieħ.

Parpar ma'x-xtajta ix-xtajta sa's-Sirena u issa sab ruħu aħjar f'il mixi billi chien trejjak f'dar il Cavalier; u ŭara li berren ftit fuk dac li kaltlu Ŭenza li il-lejl ta' kabel gie ħabbat ragel imleffef f'cabozza u talabha li tistchennu ftit m'ix-xita li chienet nieżla u hi ma rieditx għa'x kaltlu li il Cavalier ma chienx hemm. intebaħ li dac chien ŭieħed minn sħab Ambroġ li mar jitchixxef chienx hemm biex ŭara jħallihom jidħlu fuku u jagħmluh għarbiel bl-istalletti.

Hamid ŭasal f'il Palazz ta' De Goutre f'chemm ilna ingħidu u il beŭŭieb meta għarfu daħħlu malajr jistenna. Ŭara ftit ħin niżel kallu li jista jitla, li il Cavalier chien f'il camra ta't-tieni setaħ u li ried ijchellmu. Hamid għal l-eŭŭel erba targiet li tala ħass demmu collu nieżel f'riglejh, sfar bħal żuglanta u ircopptejh bdeŭ jirtogħdu u jridu jogħtru taħtu. Iżda billi il beŭŭieb chien għadu jħares lejh tiela, kaŭŭa kalbu, ħaffef il pass u ħabbat il bieb ta'l camra b'il ħleŭŭa collha. De Saqueville kallu biex ijgħaddi. Hamid malli daħal sabu għadu imnażża f'is-sodda, li chienet imkallba ta' taħt fuk, u collu midbiel u sfajjar b'ix-xorb u it-tbagħrid ta' dic il-lejla.

(Jissocta.)

IL LOGHOB TA'L LOTTU.

Hi biċċa genn li ŭieħed jilgħab flusu f'il-Lottu għaliex fih il flus li tilgħab, jecc ma tirbaħx, jintilfu dejjem; iżda jecc tixtrihom TITOLI B'IL PREMJU, ma titlifx flusec u tista tieħu premju ta' GHOXRIN jeŭ GHAXAR T-ELEF LIRA. F'il Lottu trid tkiegħed flus m'il ġdid cull darba; iżda meta tixtri TITOLU B'IL PREMJU toħroġ flusec darba biss, u jecc ma tieħux premju darba tista tieħdu sa ħafna snin, igifieri sa chemm targa iddaħħal almenu il flus li tcun ħriġt bl-imgħax tagħhom. B'hecc tcun stajt irbaħt premji cbar bla ma tlift XEJN m'il but. Biss billi daŭna it-titoli huma ftit għaljin il « Cassa di Providenza e Risparmio» ta' Sda Forni, Nu 87, il Belt, tati ħames titoli differenti bi tmintax irbigħi f'ix-xahar, u titoli ta'l Panama b'il ħames xelini f'ix-xahar u tcunu tistgħu tieħdu il premji li jitilgħu m'il eŭŭel pagament. B'hecc tcunu kiegħdin tfaddlu ħames xelini f'ix-xahar, li joctru bl-imgħax u tista tieħu bihom premji cbar. Min irid jiftihem aħjar ijmur fejn semmejna.

IL-FERMENTIN

sabu li hu tajjeb ħafna f'it-traċni u fl-irsipli li spiss jimxu ma'd-diabete. Dana il **Fermentin** jofrok iz-zoccor (glucosju), li jcun hemm f'il fŭied u li billi ma jinħarakx ijgħaddi fl-aŭrina, f'alcohol u acidu carbonicu u b'hecc jeħles lil gisem minnu. Jisŭa ħafna ucoll għal min l-istoncu tiegħu ma jmixxix l-ichel b'iż-zejjed u f'id-diarrea: u faħħruh f'ħafna casi ta' pullagra! Ippruvaŭh mela m'il actar fis.

Il Chirurgu-Dentista Alfonsu Urso resak b'id-dar tiegħu actar l-isfel f'il Pjazza ta' Raħal Ġdid u għalhecc issa jokgħod seŭŭa seŭ kuddiem il għajn. Cull min ijħtieġ għal kliegħ jeŭ għa'x-xogħol ta's-snien barranin, li għalihom hu tant imfaħħar, ijsibu ŭara nofs inhar dejjem id-dar.

Min hu marid bl-ANEMIJA (takar ta'd-demm) u jrid ijfiek F'GHOXRIN ġurnata jieħu

L' ELIXIR

TA' S. VINĠENS DE PAOLI

Is-Sur G. Muscat ŭara għaxar snin ugiegħ ta' ras kaŭŭi bla ma sata jfejku b'xejn ma't-tielet flixcun għaddielu collox. Is-Sur Rinaldu Perini ucoll fejjak l-ibnu, ma't-tieni flixcun, minn anemija kaŭŭija. Daŭna is-sinjuri ucoll li sejrin insemmu ippruvaŭh fukhom stess jeŭ fuk xi ħadd ieħor u ħarġu jiftaħru: Dr: Edward L. Vella; Dr: Paolo Sammut (Sliema); Prof: Dr: C. Sammut: Prof: Dr: G. O. Galea; Farm: C. Arpa; Farm: G. Gili; Prof: Dr: S. Grech; Onor: Dr: A. Pullicino; Dr: L. Albanese; Negte: G. Tagliaferro; G. Sultana; Ant: Diacono; Avv: Francesco Cardona u ħafna oħrajn.

Jinbigħ fl-ispiżżerija ta't-Tabib

FABRIZ BORG.—Il Belt.

267, STRADA REALE.

GHA'N = NERVUSI !

Meta tħossoc għajjien, kalbec seŭda, nifsec maktugħ, bla rkad u bla aptit, tisħon għal xejn; meta tara collox icreħ, cullħadd jobogħdoc, collox imgħaŋŭeġ f'il ħajja u tibchi jeŭ tidħak għal xejn b'xejn ijcolloc dic il marda li jsejjħulha

NEVRASTENIJA

u jecc tasseŭ hemm medicina li tista tfejjakha jeŭ li tagħmillec ħafna gid hi

L=ANTINEVROTICU

TA'L

Prof: DE GIOVANNI

li chiteb l-isbaħ opra fuk dina il marda, u li giet imfaħħra ħafna m'il aħjar tobba ta'l Italja. Timbiegħ fi fliexchen għand

l-Ispizzjar ALFREDO CUMBO

ta' kuddiem il Club ta' Strada Rjali ta'l Belt.

IPPRUVAUHA! GID TISTA TAGHMEL BISS.

Min ijrid ijdaħħal il gas jixtri calamiti jeŭ kniepen elettrici u ijrid min ijŭaħħalhomlu jeŭ ijseŭŭihomlu seŭŭa u bi prezzijiet ħelŭin ijmur għand **Enricu Calleja**, 43 Sda. Sta. Lucia, il Belt.

Tridu tpejjpu sigarretti m'il aħjar u m'il orħos?
Ixtru is-sigarretti "Special" ta' Alfredo Caruana ta' Ta's-Sliema li jimbigħu f'il ħŭienet principali.
F'daŭna is-sigarretti hemm l-armi ta'l cunjomijiet.

Min ijcun ijrid jircanta xi hag'a u jrid jitlak-ha f'idejn seuua b'garanzija talli jcollu bi flus kiegh-din l-Anglo Egyptian Bank, u b'il ftehim li sa ju-mejn uara il bejgh ghandu jatic il flus, li jcunu dahlu f'idejc; u ma dana bi drittijiet l-actar moderati imur ghand

Is-Sur DIOMEDE AZZOPARDI

TA'

STRADA RJALI, Nru: 10A. IL BELT,

fejn ijsib ucoll ghal bejgh cull xorta ta' mobbli u faj-jenzi, g'odda u seconda man, bi prezzijiet irhas tasseu.

Tè Ta Ceylon 'MARAVILLA'

IPPREMJAT B'GHAXAR MIDALJI

TAD-DEHEB

GHAL

KAUUA IT-TOGHMA U IS-SAFA TIEGHU

JINBIEGH 1/6 & 1/8 IR-RATAL

GHAND L'AGENTI F'MALTA

C. CAMILLERI & SONS

50 STR. MERCANTI IL BELT

CAMPIUNI TA DAN IT-TÈ JINTGHATAU B'XEIN.

BL. BY FORMOSA.

In-"Nahla" tistampa ruhha fl-Istamperija "EMPIRE PRESS" ta's-Sur Critien fi Strada Magazzini, Nru. 8, il Furjana fejn ijsir ucoll cull xorta ta' xoghol ta' stampa b'ir-rekka collha u bi prezzijiet irhas ferm.